

Bladlusfakta för bättre resultat

Towe Backman

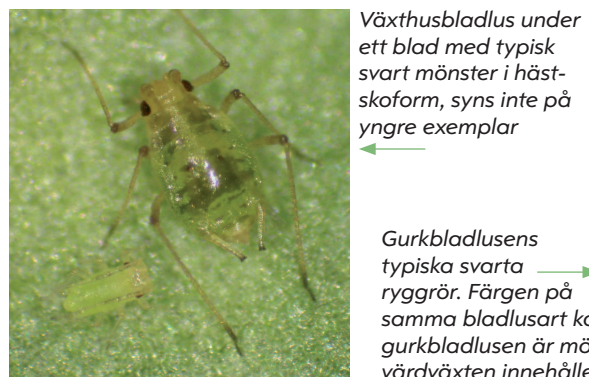
De fyra vanligaste bladlössen står för merparten av förekomsterna i blomster och har en bred skala av värdväxter. Överlägset vanligast i våra växthus är inhemsk fläckig potatisbladlus. Känn dina bladlöss och hitta parasitsteklarna som fungerar. Välj strategi, följ upp hur det fungerar och korrigerar med besprutning vid behov.

12 viktiga fakta om bladlöss:

- överlever inte i växthus utan värdväxt
- färgen på samma bladlusart kan variera beroende på värdväxt och förhållanden
- förökar sig i växthus snabbt genom att de föder levande ungar
- kan bli vuxen på optimalt 6–7 dagar och börjar då genast producera avkomlingar
- en hona kan producera 40–200 stycken beroende på art och förhållanden
- när en koloni blir för tät, utvecklas vuxna med vingar som sprider stammen
- de bevingade exemplaren ser helt annorlunda ut och är därför svårare att känna igen
- övervintrar som ägg på sin vedartade vintervärd, en del arter har samma värd året om, andra växlar
- kan i allmänhet börja sin utveckling redan när det är några värmegrader
- utsöndrar mycket honungsdagg som fungerar som en födokälla för sotdaggsvampar
- kan bekämpas med en lokal besprutning förutsatt att man vet exakt var bladlus förekommer i växterna
- myror kan skydda bladluskolonier för att de gillar honungsdaggen som bladlössen utsöndrar

Vuxna bladlöss kan också fångas upp med limfällor för att minska spridningen. Observera bandet i övre kanten av vingen för att känna igen bladlöss, samt sifoner. De här bladlössen fastnade enbart i limfällorna, inget hittades i odlingsväxterna.

Växthusbladlus under ett blad med typisk svart mönster i hästskoform, syns inte på yngre exemplar

Gurkbladlusens typiska svarta ryggrör. Färgen på samma bladlusart kan variera enligt värdväxt, ex. gurkbladlusen är mörkare grön upp till svart om värdväxten innehåller mer kväve.

Fläckig potatisbladlus på petunia, observera de mörkare fläckarna vid basen av sifonerna. Bladlusarterna känner man igen på storlek, längd på benen, formen av cauda ("svans"), sifoner (ryggrör) och horn.

Fläckig potatisbladlus är allmänast i våra växthus därför kan jättebladlusstekeln *Aphidius ervi* rekommenderas i bekämpning. Sätt ut 0,25 – 2 st/m². Förnya med 1-2 veckors mellanrum. Förebyggande gäller lägre täthet och om bladlöss upptäcks tätare. Starta insättningen senast i slutet på mars när temperaturerna ökar.

Vilken stekel till vilken bladlus?

(De två sista finns endast i mixar.) Parasitsteklarna

är i allmänhet svarta med en smalare midja och långa antenner, *colemani* är 2–3 mm och *ervi* 4–5 mm. *Aphelinus* är ca 3 mm, med gulbrun bakropp. Större bladlussteklar parasiterar de större bladlusarterna och mindre de små arterna som gurk- och persikbladlus. Olika parasitsteklar är bra på olika bladlöss, de kan användas i en kombination av olika arter. Parasitsteklarna är bra på att hitta bladlöss, även enstaka exemplar, men svavling stör deras sökande. De fullvuxna livnär sig på nektar. Om samma art av bladlöss ofta förekommer i kulturen väljer man parasitstekel enligt det.

Bladlus/parasitstekel	<i>Aphidius colemani</i>	<i>A. ervi</i>	<i>A. matricariae</i>	<i>Aphelinus abdominalis</i>	<i>Ephedrus cerasicola</i>	<i>Praon volucre</i>
<i>Aphis fabae</i>	x		x	x		x
<i>A. gossypii</i>	xxx		xx	x	x	x
<i>Aulacorthum cicumflexum</i>		xxx	x	xx	xx	xx
<i>A. solani</i>		xx	x	xx	xxx	xx
<i>Brachycaudus helichrysi</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Macrosiphum euphorbiae</i>		xxx		xxx		xxx
<i>Macrosiphum rosae</i>		xx		xx		xx
<i>Myzus ascalonicus</i>			x	x	x	x
<i>Myzus ornatus</i>	xx	x	xx		x	x
<i>Myzus persicae</i>	xxx	x	xx	xx	xx	xx
<i>Rhodobium porosum</i>		xx		xxx	x	x

Parasitsteklar förökas på sädeslag med kornbladlus. Använd tillräckligt stora amplar för bankplantorna. Sädesbladlusen, *Sitobion avenae* används för *ervi* och havrebladlus *Rhopalosiphum padi* för *colemani*. Havrebladlusen konkurrerar ut sädesbladlusen om båda arterna används.

Persikbladlus förekommer i grönt och i rosa form. Den senare är svårare att bekämpa kemiskt.

Mångfasetterad biologisk bekämpning

Guldfärgad puppa av bladlus parasiterad av parasitstekeln *Aphidius ervi* samt larver av bladlusgallmygga som suger näring ur bladlössen.

I biologisk bekämpning används parasitsteklar eller olika rovinsekter, såsom stinkslända ("guldgöngslända", "bladluslejon"), nyckelpigor, blomflugor och bladlusgallmygga. De här rovinsekterna ger sig på olika arters bladlöss, men deras utvecklingstid är längre och därför är användningen i växthus i allmänhet begränsad. Däremot förekommer de i naturen och kan bidra till att minska på smittotrycket av bladlöss.

Gallmygga kan användas till härdar. Honan lägger ägg i bladluskolonier. Av utsugna larver återstår bara ett brunt skal. Men olika rovkvalster kan livnära sig på gallmyggans ägg. Speciellt om *swirskii* används kan utsättning av bladlusgallmygga inte rekommenderas. Larver av guldgönglejon eller puppor av bladlusgallmygga kan köpas och sättas in i härdar.

Parasitsteklarna lägger ägg i bladlusen och larven livnär sig på bladlusen som de växer upp i. Rovinsekterna lägger ägg i bladlusen och larven livnär sig på bladlusen som de växer upp i. Rovinsekterna lägger ägg i bladlusen och larven livnär sig på bladlusen som de växer upp i. Rovinsekterna lägger ägg i bladlusen och larven livnär sig på bladlusen som de växer upp i.

Strimmig potatisbladlus har en mörkare strimma på ryggen. Den syns tydligare på större exemplar.

Svart bönbladlus under ett krasseblad. Den här bladlusen kan förekomma i olika former som trivs bättre på olika värdväxter.

Bladlusarter som förekommer i växthus. Av de här arterna övervintrar potatisbladlus och betbladlus på friland i Finland.

Art	Vanligaste bladlössen i växthus				Mindre vanliga, kan förekomma						
	Fläckig potatisbladlus (<i>Aulacorthum solani</i>)	Randig potatisbladlus (<i>Macrosiphum euphorbiae</i>)	Gurkbladlus (<i>Aphis gossypii</i>)	Persikbladlus (<i>Myzus persicae</i>)	Svart bönbladlus/betbladlus (<i>Aphis fabae</i>)	Getapelbladlus (<i>Aphis nasturtii</i>)	Växthusbladlus (<i>Aulacorthum circumflexum</i>)	"Liten plommonbladlus" (<i>Brachycaudus helichrysi</i>)	Rosenbladlus (<i>Macrosiphum rosae</i>)	"Gil rosenbladlus" (<i>Rhodobium palosum</i>)	
Storlek, mm	1,8–2,3	1,7–3,6	0,9–1,8	1,2–2,1	1,5_3,1	1,3–2,0	1,2–2,6	0,9–2	2,5–3,5	1,2–2,5	
Färg	Ljusgrön-brungrön, mörka fläckar vid basen av ryggrören	Ljusgrön-rosa med en mörkare rand längs kroppen	Ljusgrön-grönsvart	Gulgrön, rosa	Mattsvart	Citrongul, ljusgul till gulbrun	Ljusgrön-gulgrön, på vuxna mörkare hästskoform på ryggen	Varierande: vit, gul, grön, brun	Bladgrön, ljusröd till rödbrun, mörkare huvud, märka leder på benen	Ljus till mörkgrön, svarta ögon	
Antenner jfrt kroppslängd	1,3–1,5 x	1–1,2 x	0,7 x	nästan lika långa	0,7 x	<0,5 x	1,5 x, två sista leder mörka	korta till 0,5 x	1,5 x	lite längre	
Sifoner	0,2 x kroppens längd, ljusgröna med mörka ändor	0,2 x kroppens längd, bruna	korta, svarta	låga, smala, lite mörkare i ändan	korta, svarta	mycket korta, mörkare ändor	ljusa med mörka ändor	korta, ljusa	långa, mörka	långa med mörka ändor	
Cauda	kort, grön, fingerformad	mycket lång, smal, fingerformad	mörk, behårad	liten, fingerformad	mörk, behårad	ljusare, tungformad	ljus, tungformad	ljus, kort, pärlformad	färglös, lång	tungformad	
Vintervärdar	många olika, även potatis-skott	<i>Prunus</i> och <i>Rosa</i> -arter	katalpa och hibiskus	persika, aprikos, glanshägg	benved och olvon	getapel, brakved	inte i Finland	plommon, slån	inhemsk	hägg	
Övrigt				Hög risk för resistens mot växtskyddsmedel			Många olika värdar	På <i>Asteraceae</i> -växter	Ros, jordgubbar, äpple, päron, dunört	I ros och jordgubbar	
Trivs på växten	I nedre delen, även under blom och bladskaff	Unga växt-del, även stjälar, under blad, blommar. Aktivt rörlig	Främst på undre sidan av blad, unga blad och skott, i täta bestånd	Över hela växten, speciellt tillväxtpunkterna	Först i tillväxtpunkter, sprids över hela växten. Under bladen.	Under bladen, inte så rörlig		I toppen, mellan kronblad, på knoppar	Aktivt rörlig	I unga skott.	